

son benne hely és az örökölt épületrészeket is úgy alakítják, hogy megfeleljenek a szellemi higiéne követeléseinek. De közben gondosan ügyelnek arra, hogy az egész épület stílusa ne szenvedjen: ami új, annak harmónikusan kell illeszkednie a régihez, ami átalakul, annak meg kell tartania régi külsejét. Az épület középpontja továbbra is a „Chapel“ marad, a remekbe készült gótikus Istenháza: az új angol nevelés, éppen úgy a vallás körül kristályosodik ki, mint a régi. Az angol nevelők gárdája tisztában van azzal, hogy absztrakt ethikai ideálok nem pótolhatják a meleg, élő hitet: az ideálok, melyek nem a hitezen épülnek, előbb-utóbb lesüllyednek a társadalmi konvenciók síkjára és kitermelik a farzeust, akinek számára az erkölcsi cselekvés normája egyedül az embertársak véleménye. Ezért igyekeznek továbbra is fenntartani a nevelés vallásos tradícióit és aktív kereszténységre formálni azoknak a lelket, akikkel nevelői kapcsolatba kerülnek. A mostani világ odaveti a kereszténység elé a kihívás keztyűjét: az angol nevelés felveszi azt és új formák között síkraszáll az emberek egyenlőségének és az embertársak segítségének krisztusi elvei mellett. Ennek a síkraszállásnak hatalmas megnyilvánulásaként fogjuk fel a nagyszabású nevelési reformokat is és reméljük, hogy a sok munka nem lesz hiábavaló.

Dr. Berg Pál.

IRODALOM

Glatt Imre: Középfiskolai tanulók érdeklődési irányai. 1939. Pécs. (A pécsi pedagógiai inézet értékezései. 10. szám.) 66 o.

A könyv célja: szolgálni a középfiskolai tanulók megismerését, hogy ezáltal a megismerés által is elősegítse az eredményesebb nevelést. Lényege: három, az érdeklődést vizsgáló kísérletsorozat, melyeket a szerző egy fiú- és egy leányközépfiskolában végzett, a kísérletek eredményének feldolgozása és az ezekhez fűződő következtetések. A kísérletek három korcsoportban (osztályban) folytak le: gimnázium II., V. és VIII. osztályokban, természetesen külön a fiúkkal és külön a leányokkal. Így a szerzőnek alkalma nyílt az érdeklődés kor és nemek szerinti különbségeinek kidomborítására.

Szerző „egységiesen megtalálja minden korosztálynál nemre való tekintet nélkül a társadalmi érdeklődést“ és érdekesen mutatja ki, hogy míg a II. osztályban a két nem érdeklődése körülbelül egy szintvonalon mozog, addig az évek folyamán a fiúknál fokozatosan növekszik, lányoknál csökken. Ezt az a tény magyarázza, hogy a fiúk még nyolcadikos korukban is serdülők lévén; természetesen kiváncsiságot mutatnak az előttük álló világ iránt, a lányok viszont ekkor már régen benn élnek a társadalomban és érdeklődésük már-már kielégültnek mondható.

Az első kérdés, melyet a szerző kísérletei során feltett: „Kit tartok az osztály legérdekesebb tanulójának és miért?“ Ennek a kísérletnek sok kisebb eredménye közül kettő emelkedik ki, melyek ellentétben látszanak állani a középiskolásokat illetően jelenleg táplált felfogással. Az egyik, hogy a sport iránti érdeklődés csak 15 %-nál fedezhető fel és általában a sportrajongás egyik osztályban sem uralkodik. A másik, hogy a politikai érdeklődés még a sport irántinál is csekélyebb, a fiúknál csak 14 %, a lányoknál pedig éppenséggel hiányzik. A két eredmény szépen mutatja

a két kísérleti iskola szellemi habitusát, de nem hihető, hogy a Ma átlagdiákját és diáklányát tipikusan jellemezné.

A másik kérdés: „Kit tartok ismerőseim között legérdekesebbnek és miért?” bőséges anyagot eredményezett és a közölt statisztikai adatok tanulságai legtöbbször korrespondálnak az általános gyermeklélektan megállapításaival. Például a fiúk kamaszkori hősimádatát kiváóan illusztrálja az idősebb férfiak iránt érzett érdeklődés ugrásszerű növekedése, majd visszaesése. (II. o. 13.53 %, V. o. 52.39 %!) VIII. o. 35.56 %!) Ugyanezt látjuk a tanár iránti érdeklődésnél is. (II. o. 5.46, V. o. 14.29, VIII. o. 6.67.) A lányoknál a másik nem iránti érdeklődés az életkorral párhuzamosan fejlődik: a II. o.-ban 10 %, az V. o.-ban 23.25 %, a VIII.-ban 50 % találta úgy, hogy legérdekesebb ismerőse fiatal, nem rokon férfi! A saját nembeliek iránt érdeklődés fiúknál is egyenletesen csökken.

A harmadik kérdés: „Kit tartok legérdekesebbnek a történelemből, vagy irodalomból ismert, vagy a ma is élő kiváló emberek közül és miért? Az erre adott válaszoknál érvényesül legjobban a környezet hatása: az otthon, az iskola, a rádió, az újságok mind-mind döntő befolyással vannak a gyermeki érdeklődés kialakulására. Mint azt a szerző megjegyzi, Hitler alakja azért van érdeklődés hömlökterében, (15 %) mert a kísérletek pár héttel az Anschluss után történtek. Ha viszont a gyermekeket ennyire betolyásolja környezete, akkor nyilvánvaló, hogy az e kérdésre adott válaszok lesznek a legkevésbé alkalmasok a gyermeki lélek megismerésére. Szerző ennek tudatában csak röviden foglalja össze az eredményeket, statisztikai formában és aránylag kevés következtetést fűz hozzájuk.

A k nyelv szigorú tudományosság mellett is könnyű, élvezetes olvasmány és a gyermektanulmány minden kedvelőjének ajánlható.

dr. Berg Pál.

Berg Pál: Az angol középiskola. (Közlemények a szegedi Ferencz József Tudományegyetem pedagógiai-lélektani intézetéből, 32. szám.) Szeged, 1939. 153 old.

Régóta került kezünkbe ilyen doktori értekezés. A kiművelt emberfő jellegzetes írása ez; benne forma (kifejező, gazdag és élvezetes stílus) és tartalom tökéletes összhangját élvezhetjük. Ez az állítmány itt nem frázis, hanem ideillő megjegyzés és ha nem ismernők e folyóirat hasábjairól Berg Pált, valóban csodálkoznunk kellene azon a széles látókörön, amely a szerzőnek egyik legnagyobb értéke, egyben pedig a munkának is legnagyobb dicsérete.

A gondolatokban gazdag *Bevezető*-t három nagy rész követi, e három fő kör az angol történelem legnagyobb elválasztottságú korszakai szerint osztja fel az időt a normann hódítástól napjainkig. Mindhárom rész azután kisebb egységekből tevődik össze; így az első pl. a normann hódítástól a renaissanceig, majd a Tudorszázad, Stuart-század és a 18. század részeket tartalmazza. A történelmi korkép a szerző elgondolásának megfelelően *átfesti* a közművelődési viszonyokat, ám ezek a gazdasági, társadalmi és politikai részekben egyaránt gazdag és élvezetes történelmi párhuzamok *önmagukban* is befejezett egészet adnak, sokhelyt oly mesteri színezéssel adva meg a kor jellegzetes hangulatát egy-egy idézettel vagy jelzős mellékmondatokkal, hogy példaképpen állíthatjuk oda mindazok számára, akik hasonló célkitűzéssel mennek végig egy ország történetén. Erőteljes és plasztikus vonásokban bontakozik ki a 19. század ismertetése során a Brit Világbirodalom szövevényes hatalmi és szellemi egysége, majd igen jól érzékeljük a legújabb kor tárgya-